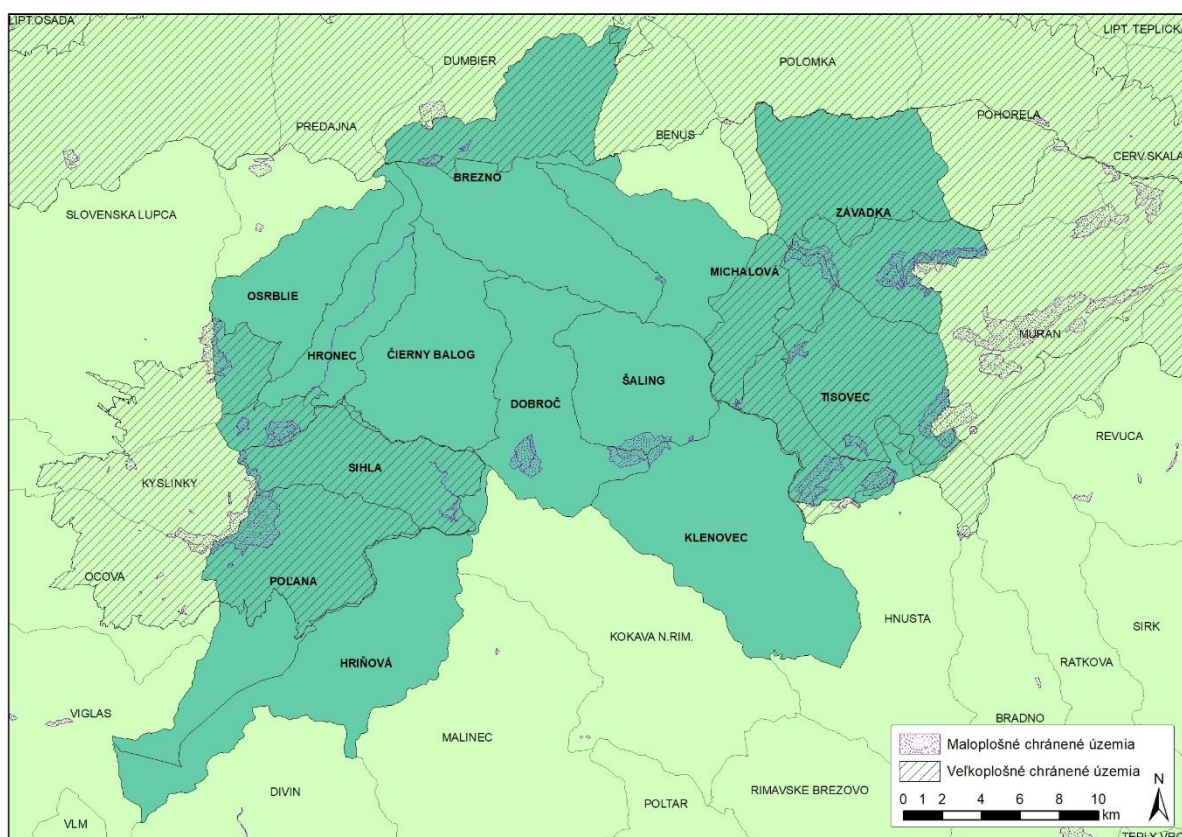

Vyhlasenie mimoriadnej situácie z dôvodu živeľnej pohromy spôsobenej premnožením podkôrneho hmyzu a poškodením smrekových lesov v oblasti Horehronia

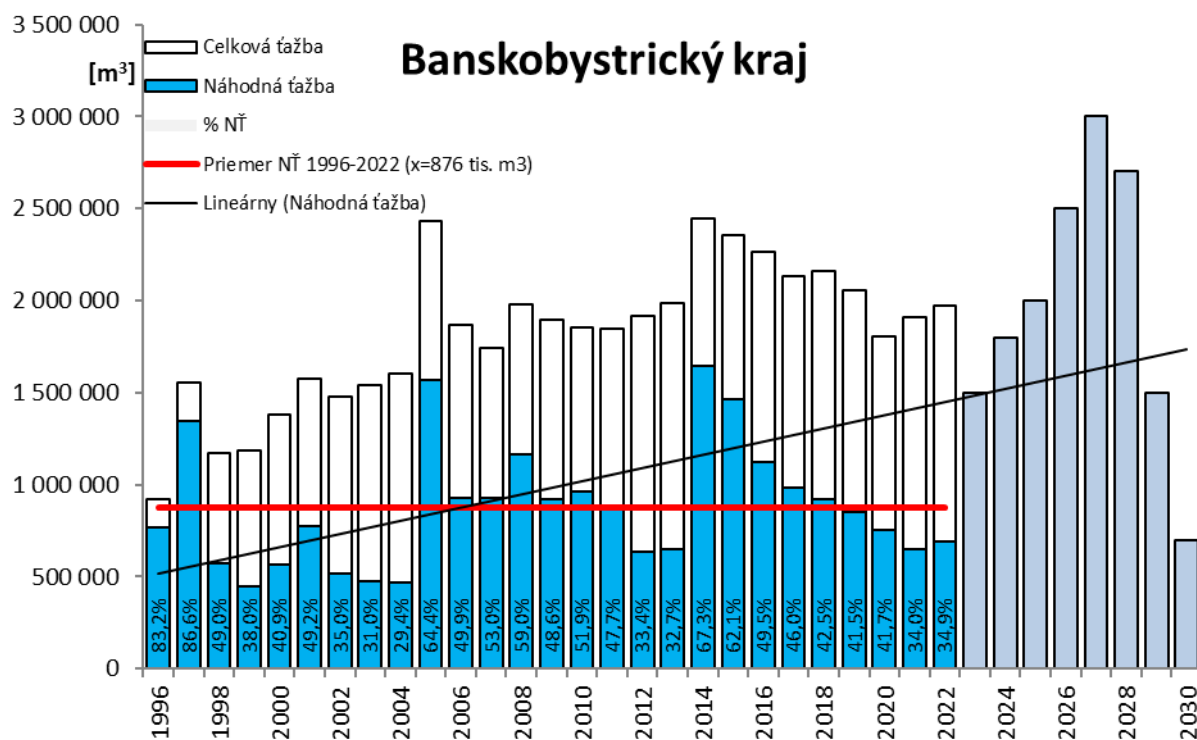
Dlhodobé pôsobenie škodlivých činiteľov v lesoch významným spôsobom ovplyvňuje stav lesných porastov s prevahou smreka a spôsobuje hromadné hynutie smrečín na Horehroní. Obhospodarovatelia lesov sú podľa zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o lesoch“) povinný prednostne spracovať stromy poškodené pôsobením škodlivých činiteľov, čo sa napríklad aj v pôsobnosti štátneho podniku LESY Slovenskej republiky, štátny podnik organizačná zložka OZ Horehronie (ďalej len „OZ Horehronie“) prejavilo vo výraznom obmedzení vykonávania úmyselných ťažieb. Táto skutočnosť je na dotknutom území zrejma od roku 2017, odkedy sa obhospodarovateľ lesa sústreďuje na prednostnú asanáciu poškodených stromov vykonávaním náhodnej ťažby.

V dôsledku pôsobenia deficitu zrážok v rokoch 2018, 2019, 2020 a extrémneho sucha v roku 2022 (vrátane vetra v roku 2021), ako dôsledkov klimatickej zmeny, dochádza ku gradácii poškodenia fyziologicky oslabených smrekových porastov sekundárnymi biotickými škodlivými činiteľmi, predovšetkým hmyzími škodcami. V kombinácii s výrazným premnožením a rozširovaním sa podkôrneho hmyzu sú smrekové lesné porasty v súčasnosti v stave hromadného rozpadu. Sucho v roku 2022 vytvorilo vhodné podmienky pre novú gradáciu populácie podkôrneho hmyzu na smreku a podľa prognózy Lesníckej ochrannárskej služby zastabilizovanie situácie na Slovensku bude trvať 6 – 8 rokov, pričom kulminácia sa predpokladá v roku 2027 (až na úrovni 3,0 mil. m³) a postupný pokles v rokoch 2028 – 2030. Najviac atakovaným v tomto smere sa predpokladá Žilinský a Banskobystrický kraj a v rámci Banskobystrického kraja okres Brezno.

Vymedzenie dotknutého (vrátane potenciálne ohrozeného) územia podľa lesných celkov (Lesnícka ochrannárska služba, 2024)

V územnej pôsobnosti OZ Horehronie bolo k 1. januáru 2023 nespracovaných 164 372 m³ dreva stromov poškodených škodlivými činiteľmi, pričom prírastok objemu dreva poškodených hmyzími škodcami v roku 2023 bol 769 651 m³. V roku 2023 bola náhodná ťažba spracovaná v objeme 584 999 m³, z čoho vyplýva, že na spracovanie do roku 2024 prešla náhodná ťažba v objeme 389 075 m³, čo predstavuje nárast nespracovanej ohlásenej náhodnej ťažby v porovnaní s rokom 2023 viac ako 235 %. Táto skutočnosť potvrdzuje prognózu Lesníckej ochrannárskej služby v gradácii podkôrneho hmyzu na smreku práve z dôvodu, že nespracovaná poškodená drevná hmota je optimálnym zdrojom na premnoženie a šírenie populácie podkôrneho hmyzu a ďalšie zvyšovanie objemu náhodnej ťažby z dôvodu pôsobenia tohto škodlivého činiteľa. Prognóza vývoja náhodnej ťažby, pôsobením sekundárnych škodlivých činiteľov (lykožrút smrekový) bude úmerná zásobe dreva v smrekových porastoch nad 60 rokov, teda porastov, ktoré sú najvýznamnejšie poškodzované lykožrútom smrekovým. Napriek odčerpaniu značného objemu zásob dreva smrekových porastov vykonaním náhodnej ťažby v uplynulých rokoch zostáva v dotknutých lesných porastoch viac ako 10 mil. m³ pre podkôrny hmyz atraktívnej drevnej hmoty.

Vývoj podielu náhodnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Banskobystrickom kraji s prognózou na roky 2023-2030 (Lesnícka ochrannárska služba, 2024)

Vychádzajúc z hodnotenia stavu a vývoja smrekových porastov na území okresu Brezno je zrejmé, že došlo k ohrozeniu ekologickej stability, biologickej diverzity, odolnostnej, produkčnej a obnovnej schopnosti, životnosti alebo schopnosti plniť funkcie lesov, poškodeniu alebo zničeniu lesných porastov. Na zabránenie premnoženia a šírenia podkôrneho hmyzu a asanáciu poškodených

lesných porastov je potrebné prijatie a vykonanie komplexu opatrení organizačného, technického a inštitucionálneho charakteru a to nielen v pôsobnosti obhospodarovateľov lesa alebo v pôsobnosti odborných organizácií lesného hospodárstva a štátnej správy lesného hospodárstva. Nedielnou súčasťou týchto opatrení je zabezpečenie bezpečnosti a ochrany zdravia obyvateľstva, protipovodňovej ochrany a ochrany pred požiarmi, čo si vyžaduje úzku spoluprácu s orgánmi a organizáciami verejnej správy vrátane orgánov miestnej správy a samosprávy.

Súčasný stav a predpokladaný vývoj smrekových porastov na území Horehronia vykazuje znaky, ktoré možno charakterizovať ako územie postihnuté účinkami živelných pohromy podľa písm. A bodov 2.7. a 2.9. prílohy č. 1 vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 523/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie záchranných prác a organizovania jednotiek civilnej ochrany. Ide teda o územie, ktoré je charakterizované zničením a narušením porastov, lesov a pôdy a tiež celkovým narušením života, životného prostredia a obmedzením výroby. Podľa zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov sa civilnou ochranou rozumie systém úloh a opatrení zameraných na ochranu života, zdravia a majetku, spočívajúcich najmä v analýze možného ohrozenia a v prijímaní opatrení na znižovanie rizík ohrozenia, ako aj určenie postupov a činnosti pri odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí, teda aj živelných pohrôm.

Mimoriadnu situáciu podľa zákona o civilnej ochrane vyhlasuje podľa jej rozsahu okresný úrad, okresný úrad v sídle kraja alebo vláda Slovenskej republiky. Pretože v súčasnosti je situácia so stavom lesov kritická v Breznianskom okrese, je opodstatnené vyhlásiť mimoriadnu situáciu v pôsobnosti Okresného úradu Brezno a s týmto cieľom zabezpečiť zvolanie krízového štábu prednostom tohto úradu. Samozrejme z pohľadu Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, organizácií v jeho zakladateľskej a zriaďovateľskej pôsobnosti (najmä LESY Slovenskej republiky, š. p., Národné lesnícke centrum Zvolen a Lesnícka ochranná služba, ako jeho organizačná zložka) ako aj orgánov štátnej správy lesného hospodárstva bude poskytnutá maximálna podpora a súčinnosť a to či už pri navrhovaní a prijímaní opatrení, tak aj pri ich realizácii a kontrole plnenia.

Vyhlásenie mimoriadnej situácie z dôvodu živelných pohromy umožní efektívne zvládnutie vzniknutej situácie. Zároveň umožní lepšie oboznámenie obyvateľstva na miestnej úrovni o stave a tiež zlepši možnosti analýzy a vyhodnocovania opatrení vykonávaných na riešenie mimoriadnej udalosti.

Uvádzaný stav a dôvody uvedené v materiáli považujeme z pohľadu rezortu pôdohospodárstva a rozvoja vidieka za natoľko závažné, že je potrebné urýchlene konať a vyzvať príslušný okresný úrad na vyhlásenie mimoriadnej situácie podľa ustanovení zákona o civilnej ochrane.